

Ålesund & Kongeriket Norge

Lahden Pohjola-Norden ry 2010

Ålesund

- Ålesund on Lahden ystävyyskaupunki Norjan länsirannikolla, meren äärellä.
- Perimätiedon mukaan Olavi Pyhä kävi paikalla vuonna 1027.
- Keskiajalla asutuskeskus oli Borgundissa, jossa on nykyään Ålesundin museo.
- Ålesund sai kuninkaalta kauppakaupungin oikeudet vuonna 1848. Kaupunki kasvoi hyvälle satamapaikalle, saarten väliin.
- Yleiskuvan kaupunkiin aukeaa Fjellstue-ravintolasta, joka on valkea maamerkki kauas merelle

Ålesund

- Ålesund paloi vuonna 1904 lähes kokonaan.
- Uudisrakentamisen myötä kaupunki sai Jugend-tyylin leiman.
- Vanha kaupunki on ainutlaatuinen suojeltu kokonaisuus.
- Kaupungin Jugend-museo tarjoaa tietoa rakentajien ja rakennusten historiasta.

Ålesund

- Ålesundin kirkko tuhoutui tulipalossa 1904.
- Uusi kirkko vihittiin 1909.
- Kirkon vieressä on muistomerkki toisessa maailmansodassa kaatuneille.

Ålesund

- Kaupungin sydän on salmi, Ålesundet. Taustalla Fjellstue.

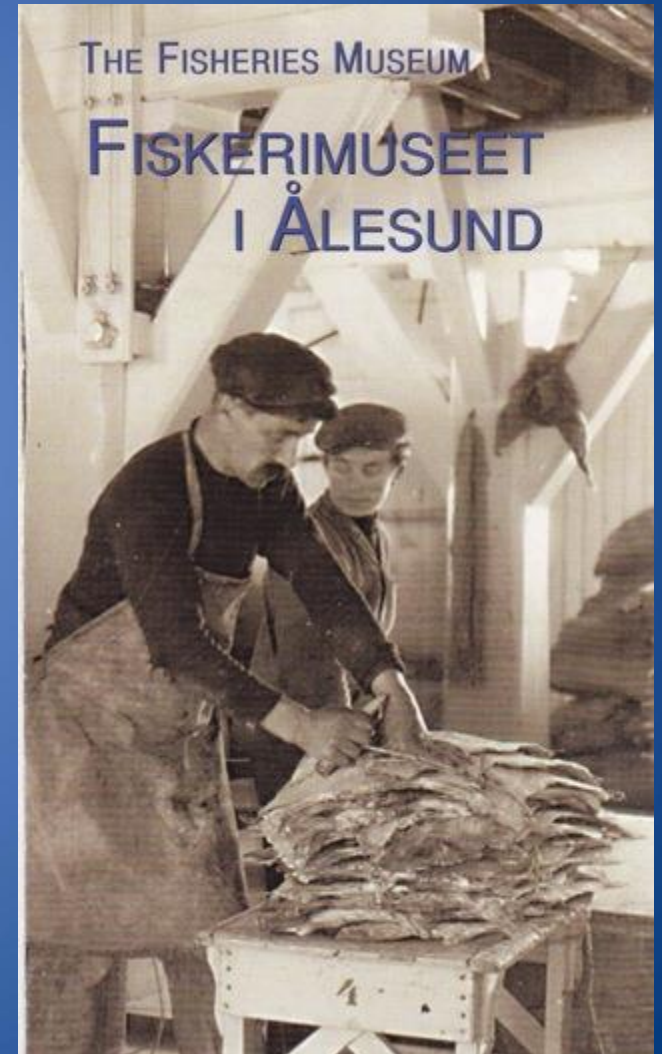
Ålesund

- Ålesund konstskole kouluttaa monipuolisesti
  - <http://www.alesundkunstskole.no/>

Ålesund

- Kaupungissa on useita museoita, mm. Kalastusmuseo, jossa on esillä kalastuksen historiaa ja välineitä sekä kalanmaksaöljyn valmistuksen vaiheet.
- Ålesund on ollut johtava kapakalan tuottaja jo 1950-luvulta lähtien.

Ålesund

- Ulsteinin telakka
Ulsteinvikissa valmistaa
mahtavia aluksia maailman
merille.
- <http://www.ulsteingroup.com>

Ålesund

- Ålesundin satamassa poikkeavat suuret risteilyalukset ja Hurtigruten-reitillä on oma satamansa.
- Toinen tapa saapua kaupunkiin on tulla lentäen Vigran kentälle, joka sijaitsee lähisaarella. Rautatietä ei Ålesundiin ole lainkaan.
- Tunneleiden kautta tai autolautoilla päästään saarelta toiselle.

Yleistietoa Norjasta

- Norja kuuluu pohjoismaihin ja on rajanaapurimme. Raja Suomea vastaan kulkee Haltin vieritse tuntureilla Inarinjoelle ja pohjoisessa rajana on Tenojoki, Tanaelva.
- Rajasta sovittiin vuonna 1814.
- Norjan kansallispäivä on 17.5. den syttende mai, vuoden 1814 muistoksi. Silloin Norja vapautui Tanskan vallasta ja alkoi unioni Ruotsin kanssa.

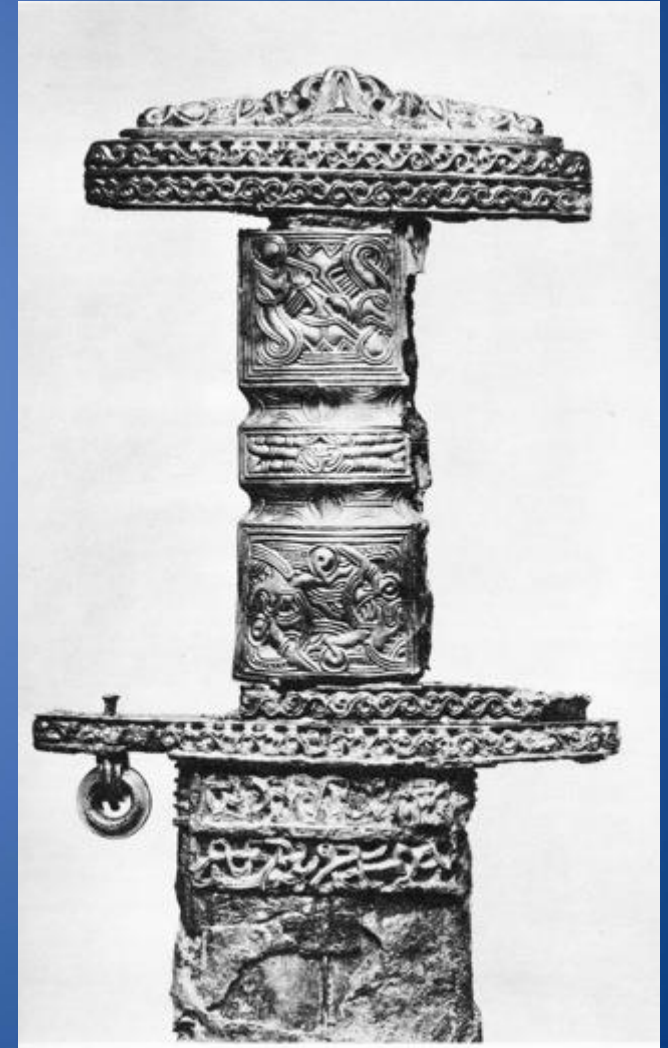
Norjan itsenäisyys

- Norjan itsenäisyysjulistus julkistettiin Eidsvollissa 17.5.1814
- Norjan hallitusmuoto on perustuslaillinen monarkia ja parlamentaarinen demokratia.
- Norja itsenäistyi 1905 Ruotsista
- Kuvassa tanskalainen prinssi Carl saapumassa Kristianiaan eli Osloon vuonna 1905. Hänestä tuli kuningas Haakon VII.

Yleistietoa Norjasta

- Asukkaita oli 1.1.2009 yhteensä 4 799 252. Norjassa asuu saamelaisten alkuperäiskansa ja viisi kansallista vähemmistöä mm. kveenit ja metsäsuomalaiset.
- Uskonto on protestanttinen kristinusko.

Historia

- Norjan historian kuuluisa ajanjakso oli viikinkiaika, noin 800-1050 j.Kr. Silloin Oslon, Bergenin ja Trondheimin seudut olivat asuttuja.
- Viikingit tekivät laivoillaan ryöstöretkiä Englantiin, Ranskaan, Espanjaan ja aina Välimerelle asti.
- Norjasta matkat suuntautuivat saagojen mukaan länteen, Islantiin, Grönlantiin ja Amerikkaan.
- Kristinusko tuli Pohjolaan suurimmaksi osaksi rauhanomaisesti, viikinkipäälliköiden omasta aloitteesta ja samanaikaisesti useilta tahoilta.

Historia

- Norjan ensimmäisenä kristittynä kuninkaana pidetään Olavi Tryggvenpoikaa, joka sai kasteen Englannissa vuonna 991.
- Paavi tunnusti vuonna 1164 Norjan kuninkaan Olavi Haraldinpojan Norjan pyhimykseksi.
- Tanskan, Norjan ja Ruotsin kuningaskunnat liittyivät vuonna 1397 yhdeksi valtakunnaksi, syntyi Pohjoismainen Unioni.

Historia

- Pohjolan vahva nainen oli kuningatar Margareta, 1353-1412.
- Kiistoista huolimatta unioni säilyi koossa vuoteen 1521.
- Tanskan hallitsema Norja taantui, kun sitä johdettiin Kööpenhaminasta käsin.
- Kuvassa Eidsvollin kartano nykyään (Kuva: Petter Foss/MFA Norway)

Historia

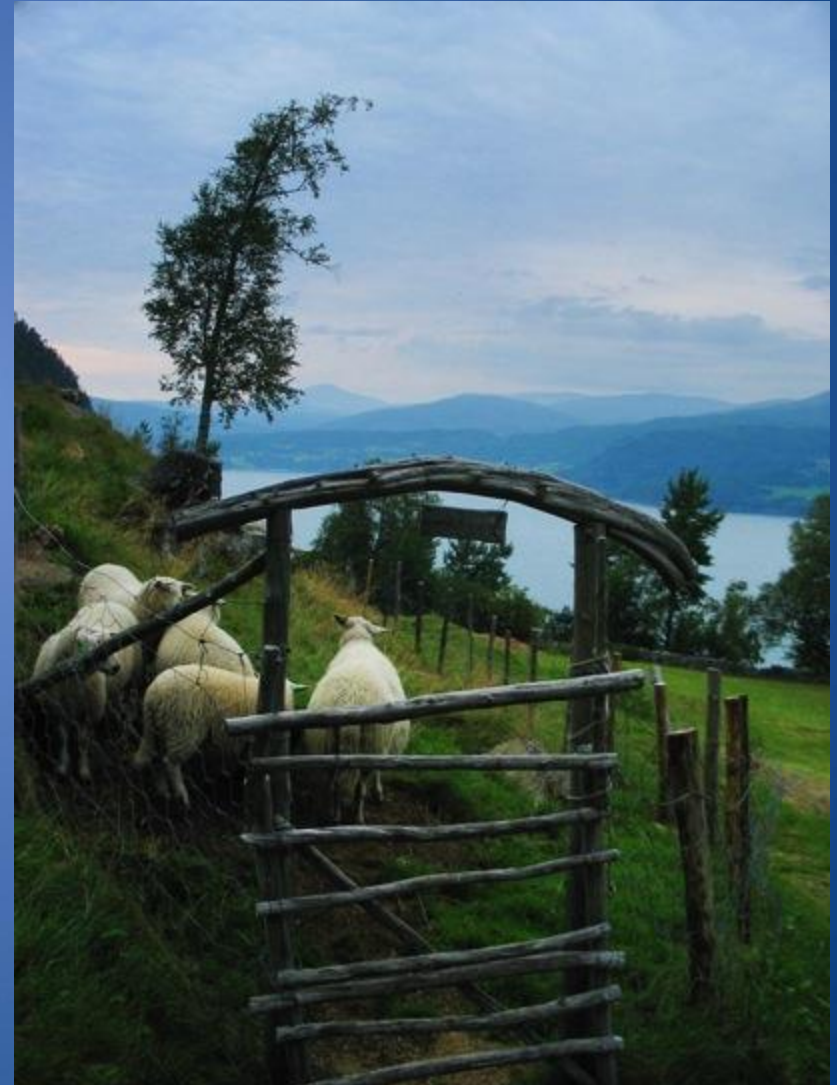
- Napoleonin sotien mullistuksissa Norja alkoi irtautua Tanskasta.
- Itsenäisyysjulistus hyväksyttiin 17.5.1814. Näin syntyi Ruotsin ja Norjan personaaliunioni. Kuninkaaksi tuli Kaarle XIII.
- Norja sai itsenäisen aseman ja alkoi sitoutua Englantiin.
- Toisessa maailmansodassa saksalaiset miehittivät Norjan 1940 ja pakolaishallitus alkoi toimia Lontoossa.
- Saksalaiset antautuivat Norjassa 1945.
- Vuonna 1945 Norja liittyi YK:iin ja 1950-luvulla Norjasta tuli Nato-maa

Luonto

- Meri on pitkälle maalle luonnollinen raja länteen. Rannikon koko pituus on huimat 21 340 km, vuonot mukaan luettuna.
- Linnuntietä Norjan pituus on 1750 km.
- Golf-virta lämmittää Norjan rannikkoa ja tekee asumisen pohjoisilla leveysasteilla mahdolliseksi.
- Rannikkoa rikkovat vuonot, joista pisimmät ulottuvat noin 200 km sisämaahan.

Luonto

- Länsirannikolla ovat Geiranger-, Hardanger- ja Sogne-vuonot. Oslo-vuono on etelässä.
- Korkein tunturihuippu on Galdhøpiggen, 2469 m.
- Tunturien tiet ovat talvisin suljettuina.
- Kasvillisuus vaihtelee vuonojen pohjukoiden rehevyydestä ylätunturien karuille maille, missä tunturikasvit sinnittelevät.
- Metsiä on Itä-Norjassa.
- Lisää tietoa: <http://www.statkart.no>

Sää

- Golfvirta ja lämpimät lounaistuulet lieventävät Norjan kesän ja talven lämpötilojen eroa.
- Sademäärä on korkea.
- Meri ei jäädy edes Nordkapin, Norjan pohjoisimman niemen kohdalla.
- Etelässä lumiraja on 2000 metrissä ja pohjoisessa 800 metrin korkeudessa.

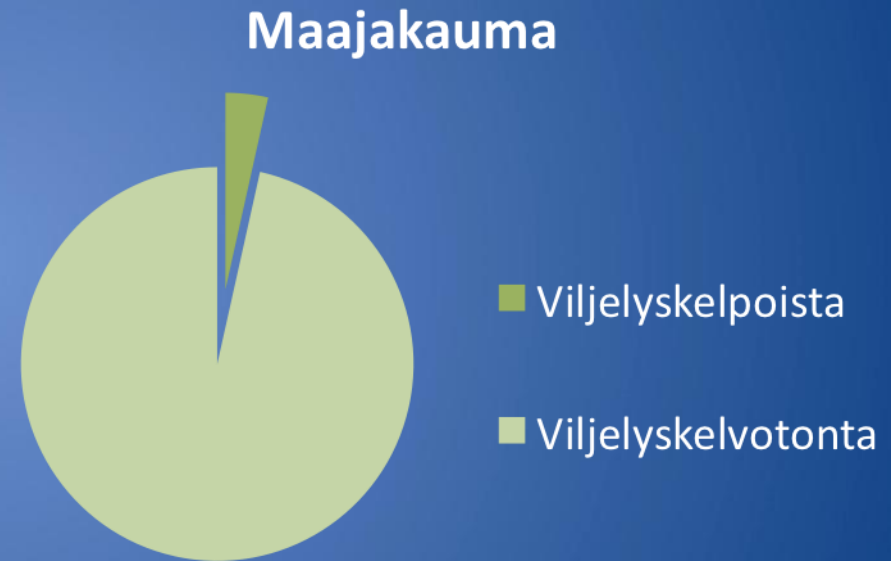
Sää

- Bergenin kaupunki on kuuluisa kosteasta ilmastostaan, sadetta saadaan siellä 2250 mm vuodessa. Vielä enemmän sataa Sogne-vuonon pohjoispuolella, 5000 mm vuodessa.
- Syvällä vuonojen perukoilla sademäärä vähenee, kuiva ja kaunis kesä Hardangenin vuonon sisäosissa suosii hedelmänviljelyä.
- Oslossa vuotuinen sademäärä on 763 mm.
- Jostedalsbrun on Euroopan mantereen suurin jäätikkö ja Hornindalsvatn syvin järvi, 514 m.
- Lisää tietoa säästä: <http://www.met.no/>

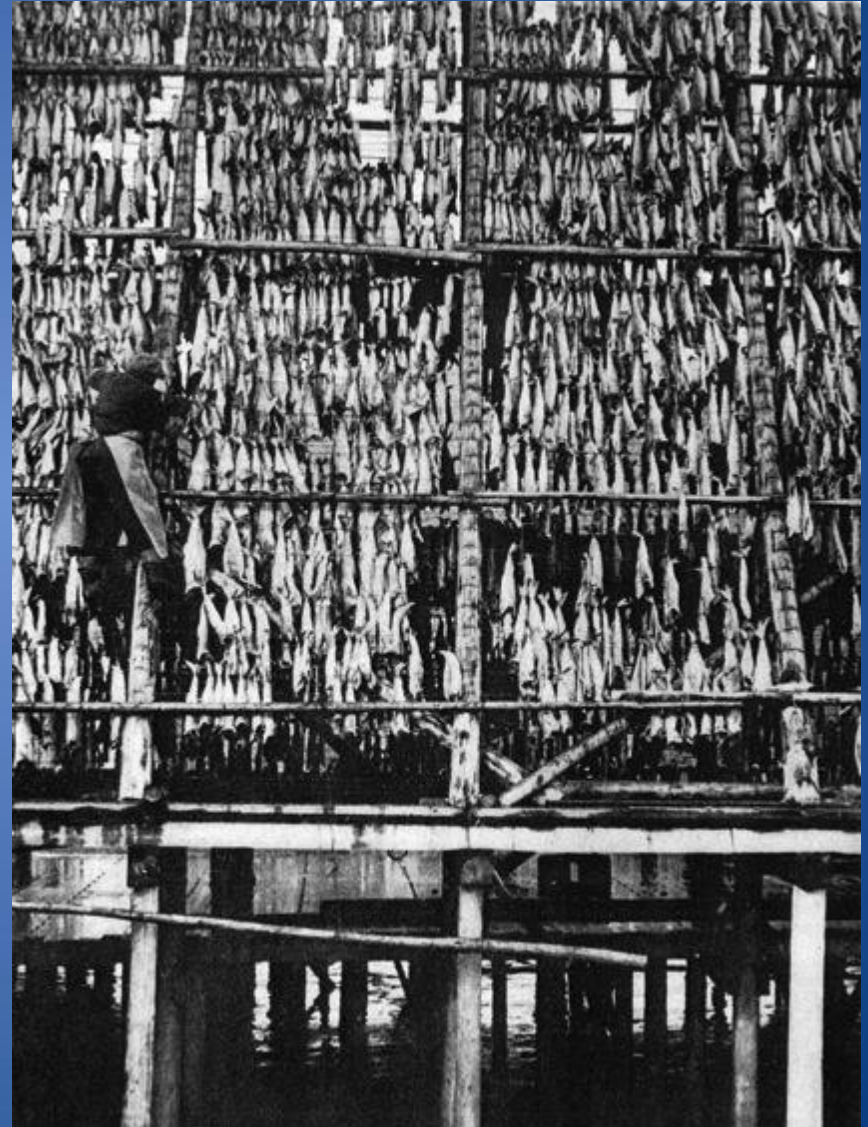
Elinkeinot

- Oma vesivoima on mahdollistanut teollisuuden nousun.
- Norja on Euroopan suurin öljyn ja kaasun viejä. Öljyä porataan Pohjanmerellä ja Barentsin meri on uusi toiminta-alue. Öljyä kuljetetaan norjalaisilla aluksilla.
- Vain 3,5 % pinta-alasta on maanviljelyyn kelpaavaa.
- Erityisesti lampaat ja vuohet ovat aina olleet tärkeitä kotieläimiä.

Elinkeinot

- Merikalastus on muuttanut muotoaan, nykyään kala pakastetaan jo laivoilla.
- Kalatelineet ovat historiaa.
- Lohi elää Lapin joissa ja rautu tunturijärvissä.

Elinkeinot

- Norjan mahtava luonto vetää matkailijoita puoleensa ja rannikon satamiin on suurillakin risteilyaluksilla mahdollisuus poiketa.
- Turismi sekä työllistää että tuo tuloja. Norjan rannikon kuuluisa laivareitti on Hurtigruten Bergenistä Kirkkoniemeen.
- Lisää tietoa: <http://www.ssb.no/hurtigruta/>

Kieli

- Norjan kielessä on kaksi virallista kielimuotoa: bokmål, kirjanorja ja nynorska, uusnorja.
- Bokmål on alkuaan tanskan kirjakieltä, mutta se on ajan myötä norjalaistunut. Sitä on aina puhuttu norjaksi.
- Nynorska perustuu norjan murteille. Tekstin tunnistaa norjaksi kahdesta vokaalista: æ, Æ on ä, Ä ja ø, Ø on ö, Ö.
- Tekstinäyte teoksesta: Ord, Aschehoug, 1998

”Dagar

Dagar, dagar

over vårt hjarta driv,

sporlause som skuggar.

Er det så langt, eit liv?”

(Halldis Moren Vesaas 1907-1995. Nynorsk)

Ystävyyskaupungit

- Pohjoismainen ystävyyskaupunkiviikko, Nordisk Vennskapsby Uke (NOVU) kokoaa vuosittain yhteen väkeä kaikista viidestä ketjun jäsenkaupungista:
  - Ålesundista
  - Lahdesta
  - Västeråsista
  - Randersista
  - Akkureyrista
- Elokuussa 2009 tapaaminen oli Ålesundissa.
- Nuorten teemoina olivat mm.
  - vesi, sukellus, kalastus
  - vedenalainen valokuvaus ja vesillä liikkuminen.
- Ystävyyssuhteita solmittiin ja naapurituntemus kasvoi huimasti.

Norden

- Samalla kokoontuivat Ålesundissa myös kaikkien viiden kaupungin Norden-yhdistysten edustajat.
- 1940-luvulla alkanut Pohjoismainen yhteistyö voi hyvin ja perinteitä jatketaan.